

Філософія

УДК 1:316.7:008

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17522508>

**Подорожі і формування світогляду сучасної людини через філософські
концепції пізнання та досвіду**

Маринець Надія Василівна,

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри історії та суспільних дисциплін,
Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці ІІ,
Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0582-9582>

Прийнято: 17.10.2025 | Опубліковано: 30.10.2025

***Анотація:** Мета дослідження* полягає у з'ясуванні ролі подорожей у формуванні світогляду сучасної особистості крізь призму філософських концепцій пізнання, що передбачає інтеграцію емпіричного досвіду мандрів із його концептуальною інтерпретацією.

Методи дослідження ґрунтувалися на поєднанні герменевтичного, феноменологічного й екзистенціального підходів, що дозволило розглядати подорож як складний соціокультурний феномен, у якому інтегруються досвід, інтерпретація й ціннісні орієнтири. Застосування герменевтичного аналізу забезпечило інтерпретацію культурних текстів та символів, феноменологічний метод дозволив осмислити безпосереднє переживання світу в процесі подорожі, а екзистенціальний підхід акцентував увагу на свободі, автентичності та відповідальності мандрівника.

***Результати дослідження** показали, що подорож постає як унікальний процес інтеграції емпіричного й інтелектуального досвіду, який трансформує світоглядну систему особистості. Участь у міжнародних освітніх програмах та культурних обмінах сприяє розвитку міжкультурної комунікації, толерантності та ціннісних орієнтирів. Подорожі поєднують рекреаційний, пізнавальний, культурний і духовний виміри, забезпечуючи гармонійне поєднання індивідуального та колективного досвіду. Визначено, що у сучасних умовах глобалізації подорож стає інструментом діалогу культур, набуваючи значення соціокультурного механізму ідентифікації та самоусвідомлення. Доведено, що новітні технології (AR/VR-тури, цифрові платформи, віртуальні подорожі) інтегрують практичний і концептуальний досвід, розширюючи горизонти пізнання. Також встановлено, що гедоністичний вимір подорожей у сучасному суспільстві поєднується з аксіологічним і культурологічним, забезпечуючи духовне самовдосконалення й соціалізацію.*

***Висновки дослідження** підтверджують, що подорож є комплексним інструментом формування світогляду сучасної людини, оскільки вона поєднує пізнавальні, культурні, аксіологічні та екзистенційні аспекти людського буття. Встановлено, що інтеграція емпіричного досвіду з філософським осмисленням забезпечує формування цілісної картини світу, а також розвиток духовності, міжкультурних компетентностей і готовності до діалогу. Водночас наголошено на необхідності подальших досліджень, орієнтованих на соціально-економічний і психологічний виміри подорожей, що відкриває перспективи для розширення наукової проблематики у цьому напрямі.*

***Ключові слова:** подорож, світогляд, пізнання, філософія, герменевтика, феноменологія, екзистенціалізм, культура, ідентичність.*

Travels and the Formation of the Worldview of Modern Person through Philosophical Concepts of Cognition and Experience

Nadiia Marynets,

Candidate of Philosophy, Associate Professor,
Associate Professor at the Departments of History and Social Disciplines,
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0582-9582>

Abstract: *The purpose of the study is to clarify the role of travel in shaping the worldview of the modern individual through the prism of philosophical concepts of cognition, which presupposes the integration of empirical travel experience with its conceptual interpretation.*

The research methods were based on the combination of hermeneutic, phenomenological, and existential approaches, which made it possible to consider travel as a complex sociocultural phenomenon that integrates experience, interpretation, and value orientations. The application of hermeneutic analysis provided the interpretation of cultural texts and symbols, the phenomenological method enabled the comprehension of direct experience of the world during travel, and the existential approach emphasized freedom, authenticity, and the responsibility of the traveler.

The results of the study demonstrated that travel emerges as a unique process of integrating empirical and intellectual experience, which transforms the worldview system of the individual. Participation in international educational programs and cultural exchanges contributes to the development of intercultural communication, tolerance, and value orientations. Travel combines recreational, cognitive, cultural, and spiritual dimensions, ensuring a harmonious balance between individual and collective experience. It has been determined that in the

context of globalization, travel becomes an instrument of intercultural dialogue, acquiring the significance of a sociocultural mechanism of identification and self-awareness. It has been proven that modern technologies (AR/VR tours, digital platforms, virtual travel) integrate practical and conceptual experience, expanding the horizons of cognition. It has also been established that the hedonistic dimension of travel in contemporary society is combined with axiological and cultural dimensions, ensuring spiritual self-improvement and socialization.

***The conclusions of the study** confirm that travel is a complex instrument for shaping the worldview of the modern person, as it combines cognitive, cultural, axiological, and existential aspects of human existence. It has been established that the integration of empirical experience with philosophical reflection ensures the formation of a holistic picture of the world, as well as the development of spirituality, intercultural competencies, and readiness for dialogue. At the same time, the need for further research focused on the socio-economic and psychological dimensions of travel has been emphasized, which opens prospects for expanding the scientific discourse in this area.*

***Keywords:** cognition, culture, existentialism, hermeneutics, identity, phenomenology, philosophy, travel, worldview.*

Постановка проблеми. У добу глобалізації подорожі постають як один з важливих чинників формування світоглядних орієнтирів людини, оскільки вони поєднують пізнання іншої культури із саморефлексією індивіда. Така форма досвіду виходить за рамки звичайного переміщення у просторі, адже передбачає залучення до нових соціальних і культурних контекстів, що сприяє переосмисленню власних уявлень про світ. Водночас подорожі можна розглядати у філософській площині як специфічний спосіб пізнання, у якому взаємодія суб'єкта з реальністю набуває рис ціннісного та світоглядного вибору. Тому дослідження подорожей крізь призму концепцій пізнання та

досвіду дозволяє виявити їх роль у формуванні сучасного світогляду та обґрунтувати їх значення як інструмента інтелектуального і духовного розвитку людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій висвітлює різні аспекти впливу подорожей на формування світогляду сучасної людини. Зокрема, Шутов О. простежує історичний контекст філософського осмислення туристичних подорожей [1]. Поряд з тим, Рибка Н. аналізує феномен «філософської екскурсії» [2]. Натомість Григорчук Д. доводить, що інтеграційні процеси у сфері туризму істотно впливають на формування світогляду [3]. Водночас Зінченко В. звертає увагу на актуальні питання філософського осмислення туризму [4]. Кривега Л. та Сухарева К. розглядають туризм як простір філософських змін і водночас як сферу нових викликів сучасності [5]. У цьому контексті Тараненко Г. розкриває значення туризму в системі світоглядних орієнтирів і аксіологічних імперативів [6]. На основі антропологічного підходу Дуцяк І. досліджує особливості взаємодії туризму та людської природи [7]. Крім того, Кунденко Я. та Гаплевська О. зазначають, що туризм інтерпретується як духовна подорож сучасної людини, що виявляє його трансформаційний вплив на світогляд і життєві практики [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний науковий інтерес до проблеми впливу подорожей на формування світогляду, у дослідженнях [1-8] переважає аналіз окремих аспектів цього феномена, зокрема історичного, культурного, соціального та антропологічного. Однак, зсередженість лише на часткових вимірах не забезпечує комплексного бачення їх ролі у філософському осмисленні процесу пізнання. Тому відсутність такої цілісності особливо помітна у площині інтеграції емпіричного досвіду мандрів із концептуальними підходами сучасної філософії, адже саме ця інтеграція відкриває можливість виявити системну залежність між подорожами, світоглядними трансформаціями та ціннісними

орієнтирами особистості. У результаті постає потреба у комплексному підході, який поєднає розрізнені напрями досліджень, а також визначить актуальність подальших наукових пошуків у цій сфері.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у з'ясуванні ролі подорожей у формуванні світогляду сучасної особистості через призму філософських концепцій пізнання, що передбачає інтеграцію емпіричного досвіду мандрів із його філософським осмисленням. Досягнення поставленої мети вимагає реалізації таких взаємопов'язаних завдань: розкрити взаємозв'язок подорожей і філософії як форм пізнання світу; схарактеризувати освітні та культурно-обмінні програми, що поєднують мандрівку з філософською рефлексією; показати значення подорожей для розвитку міжкультурної комунікації; простежити трансформацію туризму під впливом глобалізаційних процесів та інноваційних тенденцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Подорож і філософія поєднуються спільною здатністю пробуджувати подив і прагнення до пізнання закономірностей світу, його сутності та цілісності, що створює основу для взаємного збагачення досвіду. Мандрівка, як і філософське осмислення, відкриває нові перспективи досвіду, розширює межі усталених уявлень і формує здатність виходити за межі власного культурного простору [3, с. 199]. У цьому сенсі подібність цих явищ обумовлює їхню взаємодоповнюваність: філософія надає інтелектуальну рамку для інтерпретації подорожі, тоді як подорож створює умови для емпіричного наповнення філософських понять.

Це співвідношення теоретичного та емпіричного аспектів реалізується через участь в освітніх програмах “study abroad”, культурних обмінах або експедиціях, де студенти чи дослідники безпосередньо перебувають у культурному середовищі іншої країни. Під час таких подорожей вони аналізують символи, соціальні практики, мистецтво та природу, що дозволяє

після повернення інтегрувати отриманий досвід у власні концептуальні моделі світогляду. Наприклад, програма “Immerse Education: Summer School Philosophy” [9] пропонує семінари та польові поїздки, які поєднують академічне осмислення з безпосереднім досвідом подорожей, сприяючи формуванню цілісного підходу до пізнання світу.

Водночас джерелом мандрівництва є неугасима цікавість, що спонукає людину відкривати нові простори та досягати різноманіття природи й суспільного буття. Саме почуття подиву, притаманне людській свідомості, у різні епохи стимулювало пізнання, а також філософське осмислення реальності. Подорожі давали змогу допитливій людині задовольняти інтелектуальну й духовну потребу у відкритті нового, що своєю чергою перетворювало індивідуальний досвід на універсальне знання [1, с. 14]. Тому освітні програми та природне прагнення до відкриття взаємопов’язані, оскільки обидва механізми сприяють формуванню світогляду через інтеграцію досвіду й філософського осмислення.

Цей процес знаходить своє продовження у культурно-освітніх програмах, де подорожі поєднуються з рефлексією та спільним обговоренням. Зокрема, такі платформи, як форумні спільноти онлайн, блогінг про поїздки чи віртуальні тури історичними місцями, дозволяють учасникам аналізувати та порівнювати культурні практики. Як приклад можна навести організацію “Life Beyond Tourism” [10], яка стимулює міжкультурний діалог та обмін досвідом через онлайн-платформу, що дає мандрівникам змогу оцінювати значення культурної спадщини та розвивати інтеркультурну чутливість.

З огляду на це, подорож постає як процес становлення суб’єктивного досвіду, який інтегрується у світоглядну систему. Водночас у сучасних умовах глобалізації подорожі набувають якісно нових характеристик: вони перестають бути лише зовнішнім переміщенням і перетворюються на

інструмент діалогу культур та носія міжсуб'єктивного досвіду. У цьому контексті посилюється значення подорожі у формуванні сучасної ідентичності.

У цьому контексті варто відзначити, що процес подорожей повинен охоплювати поступове осягнення культурного середовища та духовних надбань інших народів. На основі цих спостережень формуються культурологічні принципи, які включають порівняння, зіставлення, оцінювання та самоідентифікацію. Відтак, подорожі виступають своєрідним простором для реалізації людських можливостей і цінностей, серед яких домінують вибір, свобода, зацікавленість, прагнення до нових вражень і відкритість до взаємодії [2, с. 86].

Ці теоретичні й культурологічні закономірності отримують своє відображення у сучасних міжнародних культурних обмінах, дискусійних форумах і проєктах, де учасники з різних країн аналізують спільні теми, порівнюють власний досвід і набувають нового культурного й соціального розуміння. Зокрема, програма “Intercultural Communication in Europe” [11] надає студентам із Німеччини, Угорщини та Чехії можливість вивчати культурні відмінності через екскурсії до пам'яток, роботу з музеями та етнографічні дослідження, що поєднує емпіричний досвід подорожей із глибинним осмисленням культурного досвіду.

На основі такого інтегрованого підходу виникає необхідність переходу до філософського рівня осмислення феномену подорожі, який виявляється у його герменевтичному вимірі. Подорожуюча людина не обмежується лише спогляданням чи прослуховуванням розповідей, а активно інтерпретує побачене, розкодовує культурні символи та знаки, здійснює «привласнення» історичних пам'яток, архітектурних шедеврів і природних феноменів. У такий спосіб подорож стає актом осягнення й переосмислення культурної спадщини, де кожен мандрівник формує власну інтерпретацію побаченого, «вживаючись» у внутрішній світ творців і співвідносячи його зі своєю культурною практикою.

При цьому герменевтична перспектива дозволяє розглядати подорож як процес філософського осмислення, де конкретні спостереження та взаємодія з культурними артефактами стають основою для формування цілісного світогляду. Саме тому у XX столітті герменевтика набула статусу універсального принципу філософського підходу до дійсності, включно з осмисленням реальності туризму як соціокультурного явища [1, с. 16].

Це розширене сприйняття подорожі знаходить свій вияв у сучасних цифрових і технологічних форматах, які дозволяють інтегрувати емпіричний та інтелектуальний досвід. Учасники можуть брати участь у віртуальних турах з культурної спадщини, занурюватися у середовище архітектури або пам'яток, ознайомлюватися з історичним контекстом і взаємодіяти із символічними шарами спадщини. Як приклад, проєкт iHERITAGE пропонує AR/VR-аудіовізуальні гідів для об'єктів світової спадщини в Середземномор'ї, з відтворенням історичної реконструкції та інтерактивними точками зацікавлення, що забезпечує синтез практичного занурення та філософського осмислення [12].

Виходячи з цього, подорож у сучасному контексті можна визначити як герменевтичний процес, у якому індивід здійснює пізнавальну взаємодію з культурними текстами різної природи. Ця перспектива дозволяє поєднати цифрове занурення з інтелектуальним осмисленням, оскільки досвід одночасно виступає засобом відкриття іншості та механізмом інтеріоризації нового досвіду, що збагачує світоглядні горизонти сучасної людини.

Подорож у такому розумінні створює умови для сприйняття, а також потребує активної інтерпретації, завдяки чому мандрівник долучається до міжкультурного діалогу і виробляє здатність критично осмислювати власні позиції. Саме через інтеграцію практичного досвіду з філософським осмисленням формується цілісний підхід до пізнання світу, що забезпечує

глибше розуміння культурних, соціальних і духовних вимірів сучасної особистості.

Особливу цінність у цьому контексті набуває момент особистої відповідальності за інтерпретацію. Перебуваючи в іншому культурному середовищі, людина конструює власне розуміння побаченого, що формує унікальний набір світоглядних смислів. При цьому процес не обмежується лише суб'єктивним досвідом: він містить діалектичну єдність власної ідентичності та культурної інакшості. Саме така взаємодія особистісного й колективного знання створює основу для переходу до глибшого осмислення ролі подорожі у формуванні світогляду.

З філософської перспективи подорож може розглядатися і як практична реалізація ідей екзистенціалізму, що природно впливає з попередньої концепції відповідальної інтерпретації досвіду, адже вона пов'язана з виявленням автентичності та досвідом свободи. Ця перспектива органічно переходить у ширший філософський аналіз туризму, який передбачає виявлення його гносеологічних, екзистенційних, соціальних, аксіологічних та духовно-культурних функцій, а також аналіз його праксеологічного потенціалу. З огляду на це, туризм слід розглядати як спосіб пізнання світу, що інтегрує різні виміри людського буття. Він сприяє об'єднанню людей, активізує процеси комунікації й соціалізації через залучення до національних і світових культурних цінностей, а також розповсюдження загальнолюдських етичних принципів у дусі взаємоповаги та взаєморозуміння [4, с. 110].

Разом із тим, поряд із культурним і пізнавальним виміром подорожі завжди містять гедоністичний компонент, що пов'язаний із прагненням отримати нові враження, відчуття задоволення й насолоди. Сучасне суспільство характеризується насамперед рекреаційними пріоритетами, що відображається у зростанні ролі туризму як засобу відпочинку, самовираження та емоційного відновлення. Ще мислителі минулого підкреслювали, що потяг

до задоволення є універсальним мотивом людських дій, адже насолода становить самостійну цінність, здатну визначати напрями поведінки та світоглядні установки індивіда. У цьому сенсі пригодницький, екстремальний, карнавальний і фестивальний туризм можна розглядати як форми реалізації гедоністичних потреб, які водночас збагачують життєвий досвід сучасної особистості [3, с. 199].

Водночас, розширюючи гедоністичну функцію подорожей у сучасних умовах глобалізації, вони набувають додаткового значення як інструмент формування культурної ідентичності та особистісного світогляду. Туристичні практики забезпечують можливість здобуття міжкультурних компетентностей, що стає особливо актуальним у контексті зростаючих контактів між представниками різних цивілізацій. Тому подорож перестає бути лише способом задоволення емоційних і рекреаційних потреб і водночас стає механізмом соціокультурного розвитку особистості. Наприклад, результати дослідження Всесвітньої туристичної організації [13] свідчать про те, що участь у подорожах та культурних подіях сприяє розвитку толерантності, емпатії й розумінню інших культур, що безпосередньо впливає на світоглядні орієнтири людини.

Проте водночас важливо зазначити, що обмежене розуміння туризму лише гедоністичними мотиваціями звужує його соціокультурний та пізнавальний потенціал. У продовження цього підходу, подорож можна інтерпретувати через концепції екзистенціальної філософії, де особливого значення набуває свобода вибору та автентичність життєвого шляху.

У продовження розгляду культурного та аксіологічного вимірів подорожей, у сучасних світоглядних орієнтаціях дедалі помітнішим стає прагнення людини до самоперевірки поза звичними соціальними та технологічними умовами. Зростає інтерес до нових і екстремальних форм туризму, пов'язаних із відвідуванням таємничих і сакральних місць,

освоєнням територій із мінімально зміненим природним ландшафтом, а також до технологічно інноваційних видів мандрів, зокрема космічного, підводного та повітряного туризму. Такі форми подорожей демонструють глибинну потребу сучасної особистості у виході за межі усталеного досвіду, прагненні до трансценденції та розширення горизонтів пізнання [5, с. 22]. У цьому сенсі прикладом стають сучасні проєкти приватних космічних компаній, зокрема SpaceX та Blue Origin, які відкривають нові можливості для комерційного туризму і водночас ілюструють, як індивідуальний досвід подорожі у космос здатен змінювати уявлення про місце людини у Всесвіті [14].

Разом із цим, розширення меж особистісного досвіду у подорожах потребує врахування соціальних аспектів взаємодії в групах. Так, аналіз соціальної динаміки туристичних груп засвідчує важливість врахування особистісних характеристик учасників, де типологізація відбувається насамперед на основі виявлення тих властивостей, несумісність яких здатна спричиняти конфлікти. У цьому контексті стабільність групи забезпечується подібністю ідентичностей, що створює умови для гармонійного співіснування [7, с. 31].

Варто підкреслити, що соціальні аспекти групової взаємодії тісно переплітаються зі змінами парадигми культурного досвіду сучасності, що особливо помітно в орієнтації на екстремальні чи інноваційні форми туризму. За таких умов подорож стає інструментом філософського пізнання, у рамках якого людина випробовує власні межі, відкриває нові виміри свободи та відповідальності. Це зближує феномен туризму з екзистенційною традицією, де важливими є ідеї самоперевершення, автентичності та подолання меж можливого. Прикладом цього є розвиток альпінізму та трекінгового туризму, які сприймаються учасниками як спосіб формування особистісних цінностей через випробування витривалості й переосмислення меж людського досвіду [15].

У цьому контексті стає очевидним, що духовні орієнтири сучасного українського суспільства дедалі більше зосереджуються на пошуку нових ціннісних пріоритетів та випробуванні різних моделей особистісної самореалізації. Зміни у культурному середовищі супроводжуються експериментуванням із соціальними ролями та просторовими переміщеннями, які виступають ефективними засобами самоідентифікації. Туризм у цьому сенсі постає як вагомий соціокультурний процес, що віддзеркалює і водночас формує суспільні орієнтири. При цьому інтегровані в особистий досвід туристичні практики сприяють формуванню готовності до діалогу та прийняття культурного різноманіття, що протистоїть уніфікації світоглядних установок [8, с. 82].

Визнання духовності як базового виміру соціального буття особистості логічно веде до переосмислення ролі туристичної діяльності. Туризм у такому ракурсі розглядається як простір актуалізації духовного потенціалу та формування цілісної особистості. Прагнення до самовдосконалення та гармонійне поєднання біологічного, соціального й духовного вимірів постають необхідними умовами особистісної гармонізації. Тому мета подорожі виходить за рамки суто рекреаційних чи економічних мотивів і набуває значення духовного завдання, пов'язаного з удосконаленням внутрішнього світу людини. У практичному вимірі цей процес реалізується через туристичні кластери, які, функціонуючи як мережа взаємопов'язаних суб'єктів, формують комплексний продукт, спрямований на відновлення фізичних та психічних сил, а також на розкриття духовного потенціалу [6, с. 370].

Перехід від розуміння туризму як засобу відпочинку до його трактування як засобу духовного становлення природно відкриває перспективи для поглибленого аналізу його філософського виміру. Саме у подорожах особистість зіштовхується з різними формами буття, що дозволяє переосмислити власне місце у світі.

Поряд з тим, перенесення акценту з індивідуального досвіду на його соціокультурний вимір дозволяє розглядати подорож як форму філософської практики, що поєднує екзистенційну потребу у самопізнанні з соціальною необхідністю комунікації та культурного обміну. Вона виявляє діалектичний зв'язок між внутрішнім і зовнішнім світом особистості, адже, відкриваючи нові простори, людина водночас розширює кругозори власного духовного буття. Прикладом є міжнародні волонтерські та освітні програми подорожей, які інтегрують особистий досвід у глобальний культурний простір, зокрема Erasmus+ [16] та подібні ініціативи, що поєднують пізнання світу з розвитком цінностей співжиття, толерантності та міжкультурного діалогу.

Таким чином, подорож виступає комплексним інструментом формування світогляду сучасної людини, адже вона поєднує пізнавальні, естетичні та моральні аспекти досвіду.

Висновки. Мета дослідження, що полягала у виявленні взаємозв'язку між подорожами та філософським осмисленням світу у контексті формування світогляду сучасної особистості, була реалізована. У процесі аналізу визначено, що мандрівка постає як складний соціокультурний і філософський феномен, у якому інтегруються емпіричний досвід, інтелектуальна рефлексія та ціннісні орієнтири. Особливістю подорожей є їх здатність поєднувати емпіричне сприйняття культурних, соціальних і природних явищ із глибинною рефлексією. Саме в такій єдності виникає цілісна система пізнання, що сприяє трансформації світогляду.

Разом із тим рамки проведеного дослідження зумовлені акцентом переважно на філософських і культурологічних підходах до розуміння подорожі. Соціально-економічний та психологічний виміри залишаються недостатньо розкритими, що вказує на потребу у подальших наукових розвідках у цих напрямках.

Список використаних джерел

1. Шутов О. Історичний контекст філософського осмислення туристичних подорожей. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Історія, економіка, філософія. 2019. № 24. С. 10–21.
2. Рибка Н. М. Філософська екскурсія: потенціал та ризики. Наукове пізнання: методологія та технологія: наук. журнал. 2016. № 1. С. 83–89.
3. Григорчук Д. В. (наук. кер. О. В. Ольшанська). Вплив інтеграційних процесів туризму на формування світогляду. Дослідження проблем гуманітарної освіти: зб. наук. пр. за підсумками дискусій на міжкафедральному науковому семінарі (15 листопада 2018 р., м. Київ) / ред. А. В. Сакун, Т. І. Кадлубович, Ф. М. Проданюк, Д. С. Черняк. Київ: КНУТД, 2018. С. 197–202.
4. Зінченко В. Актуальні питання філософського осмислення туризму. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Історія, економіка, філософія. 2021. № 26. С. 100–111. DOI: <https://doi.org/10.32589/2412-9321.26.2021.269936>
5. Кривега Л., Сухарева К. Сучасний туризм: філософія змін, проблеми та виклики. Humanities Studies. 2023. Вип. 17(94). С. 22–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2023-17-94-03>
6. Тараненко Г. Г. Філософія сучасного туризму у системі світоглядних орієнтирів та аксіологічних імперативів особистості. The XV International Science Conference «Trends in the development of practice and science», December 28–31, 2021, Oslo, Norway. С. 368–374.
7. Дуцяк І. З. Антропологічні аспекти філософії туризму. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2023. № 42. С. 27–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v042.2023.5>
8. Кунденко Я. М., Гаплевська О. І. Туризм як духовна подорож сучасної людини. Гуманітарний часопис. 2019. № 1. С. 79–86. DOI: <https://doi.org/10.32620/gch.2019.1.07>

9. Philosophy summer school. URL: <https://www.immerse.education/philosophy-summer-school/> (дата звернення: 25.07.2025).
10. Life Beyond Tourism. URL: <https://www.lifebeyondtourism.org/> (дата звернення: 21.07.2025).
11. Intercultural Communication in Europe: Authentica. URL: <https://authentica.com/programs/intercultural-communication-in-europe/> (дата звернення: 19.07.2025).
12. AR/VR Guided tours. URL: <https://www.iheritage.eu/immersive-formats-and-digital-products/ar-vr-guided-tours/> (дата звернення: 23.09.2025).
13. Tourism and Culture. URL: <https://www.untourism.int/tourism-and-culture> (дата звернення: 17.07.2025).
14. Commercial Space. URL: <https://www.nasa.gov/humans-in-space/commercial-space/> (дата звернення: 26.10.2025).
15. Adventure Travel Research. URL: <https://learn.adventuretravel.biz/research> (дата звернення: 22.07.2025).
16. Erasmus+. EU programme for education, training, youth and sport. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/> (дата звернення: 27.07.2025).